

บทที่ 6

บทสรุปการวิจัย ปัญหาในการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทสรุปการวิจัย

ในบทนี้เป็นการสรุปกระบวนการวิจัยโดยรวม ตั้งแต่ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนผลการวิจัย ปัญหาในการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยที่อาจจะมีส่วนต่อไป

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออกต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เริ่มต้นจากความสนใจในปัญหาการพัฒนาประเทศด้วยการพัฒนา เศรษฐกิจตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ส่งเสริมกิจกรรมอาชีพภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ โดยไม่ทอดทิ้งอาชีพภาคเกษตรกรรม แต่ในความเป็นจริงแล้วยังเกิดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายความเจริญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาค เพื่อพัฒนาระบบเมืองในส่วนภูมิภาคให้มีส่วนร่วมในการปรับโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม พื้นที่แถบชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการพัฒนา กิจกรรมอาชีพภาคอุตสาหกรรม ด้วยการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อรองรับการเติบโตของเมืองในอนาคต โดยเฉพาะที่จังหวัดระยอง อันเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งก่อให้เกิดลักษณะงานทั้งภาคอุตสาหกรรมและบริการที่รองรับการเป็นแหล่งผลิตภาคอุตสาหกรรม และเป็นทางเลือกใหม่ให้กับคนในพื้นที่ ซึ่งประสบกับปัญหาการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดอันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมที่หารายได้น้อยกว่าอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม โดยผู้วิจัยได้เลือกชุมชนมาบชลูตซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยการเวนคืนพื้นที่บางส่วนในชุมชนเพื่อเป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองใหม่และศูนย์ราชการมาบตาพุด อีกทั้งแต่เดิมชุมชนมาบชลูตเป็นชุมชนเกษตรกรรม ดังนั้นชาวชุมชนมาบชลูตจึงมีทางเลือกใหม่ในการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตที่ให้อยู่รอด ทั้งในด้านการปรับตัวด้านอาชีพและการ

ดำรงชีวิตให้เข้ากับสถานการณ์ในชุมชนปัจจุบัน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่าชาวชุมชนมาบขลุ่ยจะทำการปรับตัวเองและครอบครัว เพื่อสามารถดำรงชีวิตให้อยู่รอดท่ามกลางชุมชนที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างไร และสภาพชุมชนที่เปลี่ยนแปลงนี้จะทำให้ชุมชนมาบขลุ่ยมีลักษณะของความเป็นชุมชนนอกภาคเกษตรกรรมหรือเมืองจากเดิมที่เป็นชุมชนชนบทหรือเกษตรกรรมหรือกลายเป็นชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงผ่านจากชุมชนชนบทไปสู่ชุมชนเมือง โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้ คือ

1.) เพื่อศึกษาถึงลักษณะเงื่อนไขของสถานการณ์และเงื่อนไขส่วนบุคคลอันได้แก่การพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก ความไม่นิยมในอาชีพเกษตรกรรม ระดับการศึกษา ภูมิหลังของการขายที่ดิน ลักษณะการไร้ประโยชน์จากที่ดินรายได้และภาวะหนี้สินของชาวชุมชนมาบขลุ่ย

2.) เพื่อศึกษาถึงลักษณะการดำเนินการเพื่อการปรับตัวของตนเองและครอบครัวชาวชุมชนมาบขลุ่ย โดยปราศจากผลกระทบทางสังคมอันได้แก่ ลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพ ความนิยมในอาชีพ การเห็นความสำคัญของการศึกษา รูปแบบของครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน

3.) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางสังคม อันได้แก่ลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพ ความนิยมในอาชีพ การเห็นความสำคัญของการศึกษา รูปแบบของครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานที่แสดงถึงความเป็นชุมชนเมืองของชุมชนมาบขลุ่ย

ทั้งนี้ เพื่อต้องการที่จะทราบถึง

1.) แนวทางใหม่ในการประกอบอาชีพของชาวชุมชนมาบขลุ่ย

2.) ลักษณะของการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวชุมชนมาบขลุ่ยอันเนื่องมาจากกระแสการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก

3.) แนวทางหนึ่งในการศึกษาชีวิตชาวชนบทที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาชาวชนบทด้านการศึกษาและฝีมือแรงงานต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าปัจจัยของสถานการณ์ ได้แก่ การพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออกในประเด็นที่ชุมชนมาบขลุ่ยอยู่ใกล้กับนิคม

อุตสาหกรรมมาบตาพุด และการเวนคืนที่ดินเพื่อตั้งเป็นชุมชนเมืองใหม่ ความไม่นิยมนานอาชีพเกษตรกรรมและปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ภูมิหลังของการขายที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน รายได้ และภาวะหนี้สิน น่าจะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวชุมชนมาบตาพุดที่แตกต่างกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนชาวชุมชนมาบตาพุด หมู่ที่ 4 ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.ระยอง จำนวน 160 ครัวเรือน ที่เป็นคนพื้นเพเดิมและเคยเป็นครัวเรือนภาคเกษตรกรรมมาก่อน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน 320 ครัวเรือน ด้วยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์จากหัวหน้าครัวเรือนอีก 16 ครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมและอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ทั้งที่เป็นแรงงานและผู้ประกอบการซึ่งมีฐานะดีและมีรายได้น้อยในชุมชน โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจำนวน 160 ชุดนี้ ได้นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบการบรรยาย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้กระทำโดยการสร้างตารางแจกแจงความถี่ และตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) เป็นตัวเปรียบเทียบ และการใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1.) ข้อมูลที่ได้จากตารางแจกแจงความถี่

1.1) โครงสร้างประชากร กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าครัวเรือนเพศชาย (ร้อยละ 54.4) ซึ่งมากกว่าเพศหญิงและส่วนมากมีอายุระหว่าง 41-60 ปี (ร้อยละ 58.7) และมีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 (ร้อยละ 82.5) ส่วนสมาชิกในครัวเรือน 160 ครัวเรือน จำนวน 638 คน พบว่าเป็นเพศชาย (ร้อยละ 51.1) ซึ่งมากกว่าเพศหญิง ส่วนมากมีอายุระหว่าง 21-40 ปี (ร้อยละ 45.6) มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 (ร้อยละ 50.2)

1.2) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ หัวหน้าครัวเรือนส่วนมาก (ร้อยละ 54.4) ประกอบอาชีพภาคบริการ มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 3,000 บาท ขึ้นไป (ร้อยละ 73.8) และมักจะมีสถานที่ทำงานแถบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด (ร้อยละ 66.3) ส่วนสมาชิกในครัวเรือน 160 ครัวเรือน จำนวน 638 คน พบว่า

ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการ (ร้อยละ 35.5) รองมาคือผู้ที่เป็นเด็กและกำลังศึกษาอยู่ (ร้อยละ 33.2) มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 50.8) ซึ่งส่วนมากทำงานแถบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด (ร้อยละ 21.9) อาชีพที่หัวหน้าครัวเรือนคาดหวังเป็นส่วนมากคือการเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัว (ร้อยละ 39.4) หัวหน้าครัวเรือนจากกลุ่มตัวอย่างนี้มักไม่มีหนี้สิน (ร้อยละ 53.1) ส่วนผู้ที่มีหนี้สินมักจะกู้จากญาติหรือเพื่อน (ร้อยละ 28.1) ซึ่งส่วนมากมีสาเหตุของหนี้สินที่เลือกตอบเป็นอันดับ 1 จากการนำไปลงทุนประกอบอาชีพ (ร้อยละ 26.3) และเลือกตอบเป็นอันดับ 2 และ 3 คือ เพื่อการศึกษาของบุคคลในครอบครัว ในด้านกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ส่วนมากเป็นของหัวหน้าครัวเรือนและคู่สมรส (ร้อยละ 69.4) และส่วนมากมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนอกจากที่อยู่อาศัยขนาด 1-10 ไร่ (ร้อยละ 34.4) และเมื่อพิจารณาที่ลักษณะการไร้ประโยชน์จากที่ดินในปัจจุบันซึ่งมักทำให้ผู้อื่นเช่า (ร้อยละ 21.3) ส่วนในอนาคตคาดว่าจะทิ้งว่างไว้เพื่อเตรียมขาย (ร้อยละ 25.0) ในด้านประสิทธิภาพการขายที่ดิน ส่วนมากเคยขายที่ดิน (ร้อยละ 55.6) และมักจะขายที่ดินในขนาด 1-10 ไร่ (ร้อยละ 25.0) ซึ่งส่วนมากจะนำเงินที่ได้จากการขายที่ดินไปลงทุนประกอบอาชีพ (ร้อยละ 28.1) รองมาคือซื้อที่ดิน รถ บล็อกบ้านและการกิน-อยู่ของครัวเรือน

1.3) ความไม่นิยมนในอาชีพเกษตรกรรมและความนิยมนในอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

1.3.1 ความไม่นิยมนในอาชีพเกษตรกรรมของหัวหน้า

ครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากให้ความเห็นเกี่ยวกับรายได้จากอาชีพเกษตรกรรมว่าพอเลี้ยงครอบครัวไปวัน ๆ (ร้อยละ 51.3) รองมาคือไม่พอเลี้ยงครอบครัว (ร้อยละ 48.8) มีความเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อันดับที่ 1 คือ เป็นอาชีพที่หารายได้น้อย (ร้อยละ 63.8) อันดับที่ 2 คือ เป็นอาชีพที่ไม่ก้าวหน้า (ร้อยละ 43.1) และอันดับที่ 3 คือ เป็นอาชีพที่เหนื่อยมาก (ร้อยละ 30.6) ส่วนอุปสรรคในการขายผลผลิตจากอาชีพเกษตรกรรม อันดับที่ 1 ส่วนมากเห็นว่าราคาพืชผลไม่ดี (ร้อยละ 44.4) อันดับที่ 2 เห็นว่าต้นทุนการลงทุนสูง (ร้อยละ 35.6) ในด้านอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรส่วนมากเห็นว่าถูกกดราคา

(ร้อยละ 75.0) และมีความเห็นโดยส่วนมากกว่าอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมาบชูดต้องล้มเหลวแน่นอน (ร้อยละ 98.1)

1.3.2) ความนิยมนอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน พบว่าส่วนมากมีความเห็นที่ดีหรือมีความนิยมนอาชีพภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 60.0) และเข้าใจว่าแนวโน้มการประกอบอาชีพในอนาคตของชุมชนมาบชูดส่วนมากคืออาชีพภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 76.9) ส่วนอาชีพที่หัวหน้าครัวเรือนมีความเห็นว่ามีเกียรติและก้าวหน้าคือการรับราชการ (ร้อยละ 56.3) ที่มีความเห็นว่ามีรายได้ดีคือพ่อค้า (ร้อยละ 67.5) และอาชีพที่คาดหวังอยากจะทำบุตรหลานอนาคตคือการรับจ้างในบริษัทหรือโรงงาน (ร้อยละ 38.8)

1.4) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากเห็นว่าทั้งบิดาและมารดาควรเป็นผู้ตัดสินใจในการแก้ปัญหาภายในครัวเรือน (ร้อยละ 32.5) ในด้านความเห็นเกี่ยวกับการเลือกคู่สมรสส่วนมากเห็นว่าควรเลือกเอง (ร้อยละ 70.0) ดังนั้นการเลือกคู่สมรสของบุตร หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากก็เห็นว่าคู่สมรสควรเลือกเอง (ร้อยละ 81.9) ในด้านจำนวนบุตรที่หัวหน้าครัวเรือนคาดหวัง ซึ่งส่วนมากเห็นว่าควรมีบุตร 2 คน (ร้อยละ 61.3) ส่วนรูปแบบครอบครัวหัวหน้าครัวเรือนส่วนมากมีหรือมีความนิยมครอบครัวที่ประกอบด้วยคู่สมรสกับบุตร (รูปแบบครอบครัวเดี่ยว) (ร้อยละ 54.4) และส่วนมากเห็นด้วย (ร้อยละ 93.8) กับการคุมกำเนิดและการวางแผนครอบครัว ในด้านความเห็นเกี่ยวกับการพึ่งพาบุตรด้านการเงินเมื่อเข้าสู่วัยชรา หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากยังคงต้องการพึ่งพาบุตรอยู่ (ร้อยละ 56.9) รวมทั้งยังคงต้องการพึ่งพาบุตรด้านที่อยู่อาศัยเมื่อยามชราด้วย (ร้อยละ 77.5)

1.5) การเห็นความสำคัญด้านการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากปรารถนาจะทำบุตรมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 80.0) มีความเห็นว่าการศึกษานปัจจุบันมีความสำคัญมากที่สุด (ร้อยละ 91.3) และส่วนมากเห็นว่าปัจจุบันควรมีความเสมอภาคทางการศึกษาทั้งบุตรชายและบุตรสาว (ร้อยละ 78.1)

1.6) ความสัมพันธ์กับเครือข่ายและการเข้าร่วมกิจกรรม ภายในชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน

1.6.1) ความสัมพันธ์กับเครือข่ายของหัวหน้าครัวเรือน
ในด้านการติดต่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือกันระหว่างญาติ ซึ่งให้หัวหน้าครัวเรือน
เลือกตอบ 3 อันดับ ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนมากมักจะเลือกตอบในเรื่องการ
ช่วยเหลือในกิจการการทำงาน การทำงานร่วมกัน เช่น พิธีต่าง ๆ การแต่งงาน
และขึ้นบ้านใหม่เป็นอันดับที่ 1 (ร้อยละ 32.5) เลือกตอบการช่วยเหลือด้านการงาน
เช่น ช่วยหางาน แนะนำงานให้เป็นอันดับที่ 2 (ร้อยละ 28.8) และเลือกตอบ
การช่วยเหลือด้านการเงิน เช่น ให้อุปกรณ์ ให้อุปกรณ์ เป็นอันดับที่ 3 (ร้อยละ 28.1)

1.6.2) การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนของหัวหน้า
ครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่ม เช่น ชมรมมาบชลดพัฒนา หรือ
ชมรมพลังหนุ่ม (ร้อยละ 66.3) ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มดังกล่าวส่วนมากให้
เหตุผลว่า ไม่มีเวลา (ร้อยละ 18.1) ในด้านการช่วยเหลือกันในฐานะสมาชิกกลุ่ม
ดังกล่าว ส่วนมากได้รับการช่วยเหลือด้วยการรับเงินช่วยเหลือ (ร้อยละ 24.4)

2.) ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน

2.1) ความใกล้เคียงกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งยอมรับว่ามีชาว
ชุมชนมาบชลดเป็นจำนวนมากที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด
กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากสถานที่ทำงานของหัวหน้าครัวเรือนพบว่าส่วนมากทำงาน
อยู่ที่บริเวณนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด คิดเป็นร้อยละ 66.3 และในส่วนของสมาชิก
ในครัวเรือนพบว่าส่วนมากทำงาน ณ บริเวณนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเช่นกัน
คิดเป็นร้อยละ 21.9 (คิดจากเฉพาะสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานเท่านั้น)

2.2) การถูกเวนคืนอันเป็นที่ตั้งของชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด ซึ่ง
ไม่สามารถสรุปได้ว่าการมีที่ดินน้อยลงในชุมชนมาบชลดทำให้ชาวชุมชนแห่งนี้ต้อง
เปลี่ยนมาเป็นอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์
ที่ดินขนาด 1-10 ไร่ มีความคาดหวังที่จะเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ
49.1 ซึ่งมีมากกว่าผู้ที่มีความคาดหวังที่จะเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีเพียง

ร้อยละ 14.5 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินขนาด 11-20 ไร่ มีความคาดหวังที่จะเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัว ร้อยละ 27.8 ซึ่งก็มากกว่าผู้ที่มีความคาดหวังที่จะเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมที่มีเพียงร้อยละ 22.2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีขนาดของที่ดินต่างกันก็มีความคาดหวังในอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเช่นกัน และจากการทดสอบสมมติฐานทางสถิติพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับอาชีพที่คาดหวังของหัวหน้าครัวเรือน

2.3) ความไม่นิยมในอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งไม่สามารถสรุปได้ว่าชาวมานชลุติที่เคยเป็นเกษตรกรมักประสบกับการขาดทุน ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่เห็นว่าการถูกกดราคาเป็นอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรที่สำคัญ ส่วนมากเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมานชลุติจะต้องล้มเหลว หัวหน้าครัวเรือนที่เห็นว่าค่าขนส่งแพงเป็นอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรที่สำคัญ โดยทั้งหมดคือร้อยละ 100.0 เห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมานชลุติจะต้องล้มเหลว และหัวหน้าครัวเรือนที่เห็นว่าการรอเวลาขายผลผลิตไม่ได้เพราะของจะเสียเป็นอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรที่สำคัญ ก็เห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมานชลุติต้องล้มเหลวเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 96.0 ฉะนั้นไม่ว่าอุปสรรคจากการทำเกษตรกรรมเป็นอย่างไร หัวหน้าครัวเรือนโดยส่วนมากก็ยังเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมต้องล้มเหลวในชุมชนมานชลุติ และจากการทดสอบสมมติฐานทางสถิติก็พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอุปสรรคในการขายผลผลิตการเกษตรกับความอยู่รอดของอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนมานชลุติ

2.4) ระดับการศึกษา ซึ่งยอมรับชาวมานชลุติที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะประกอบอาชีพเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมมากกว่าชาวมานชลุติที่มีระดับการศึกษาต่ำ กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ ม.3 ขึ้นไป ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการ คิดเป็นร้อยละ 67.9 รองมาคืออาชีพภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 28.6 และประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมเพียงร้อยละ 3.6 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.3 ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการเช่นเดียวกัน แต่รองมาคืออาชีพภาคเกษตรกรรมคือ ร้อยละ 36.4 และมีผู้ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 11.4 ฉะนั้นจะเห็นว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษา

สูงประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำ และเมื่อพิจารณาที่ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งพบว่าสมาชิกในครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูงส่วนมากประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองมาคืออาชีพภาคบริการ ร้อยละ 32.0 และที่น้อยที่สุดคืออาชีพภาคเกษตรกรรมมีเพียงร้อยละ 1.0 ส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่ำส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการมีร้อยละ 37.5 รองมาคืออาชีพภาคเกษตรกรรม มีร้อยละ 21.9 และที่น้อยที่สุดคืออาชีพภาคอุตสาหกรรม มีเพียงร้อยละ 6.2 ซึ่งได้ผลสรุปเช่นเดียวกับหัวหน้าครัวเรือน และเมื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติก็พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับอาชีพของชาวชุมชนมาบชูด

2.5) ภูมิหลังของการขายที่ดิน ซึ่งไม่สามารถสรุปว่าชาวมาบชูดที่เคยขายที่ดินขนาดใหญ่มักจะเป็นผู้ประกอบการภาคบริการมากกว่าผู้ที่เคยขายที่ดินขนาดเล็กหรือไม่เคยขายที่ดินเลย กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่เคยขายที่ดินขนาดใหญ่ (ตั้งแต่ 21 ไร่ขึ้นไป) ส่วนมากประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองมาคืออาชีพภาคบริการร้อยละ 23.1 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่เคยขายที่ดินขนาด 11-20 ไร่ ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการ รองมาคืออาชีพภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 24.3 และหัวหน้าครัวเรือนที่เคยขายที่ดินขนาด 1-10 ไร่ ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 47.5 รองมาคืออาชีพภาคเกษตรกรรมมีร้อยละ 37.5 ฉะนั้นจะเห็นว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เคยขายที่ดินขนาดต่างกันมักจะมีการประกอบอาชีพที่ไม่ต่างกัน และเมื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติก็พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของการขายที่ดินกับอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน

2.6) ลักษณะการย้ายถิ่นจากที่ดิน ซึ่งยอมรับว่าชาวมาบชูดในปัจจุบันมักย้ายที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยมากกว่าการย้ายที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนย้ายถิ่นจากที่ดินในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ผู้อื่นเช่าด้วยการสร้างห้องเช่าหรือให้เช่าหน้าดินเพื่อสร้างบ้าน คิดเป็นร้อยละ 46.0 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าส่วนมากชาวมาบชูดย้ายที่ดินเพื่อให้ผู้อื่นเช่าอยู่อาศัย

2.7) รายได้ ซึ่งยอมรับว่าชาวมาบชูดมภ์จะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเนื่องจากมีรายได้มากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ (ต่อเดือน) ตั้งแต่ 3,000 บาทขึ้นไป ส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการมีร้อยละ 59.3 ซึ่งมีผู้ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมเพียงร้อยละ 20.3 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ (ต่อเดือน) ต่ำกว่า 3,000 บาท ส่วนมากประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมมีร้อยละ 59.5 รองมาคืออาชีพภาคบริการมีร้อยละ 40.5 ดังนั้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้สูงมักจะประกอบอาชีพภาคบริการ ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่ำส่วนมากประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม ส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้สูงส่วนมากประกอบอาชีพภาคบริการมีร้อยละ 54.6 และที่น้อยที่สุดคืออาชีพภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 6.2 ส่วนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำส่วนมากประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม มีร้อยละ 52.0 และที่น้อยที่สุดคืออาชีพภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 11.7 ซึ่งทั้งหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับอาชีพในรูปแบบเดียวกัน และเมื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับอาชีพ

2.8) ภาวะหนี้สิน ซึ่งยอมรับว่าชาวมาบชูดมภ์ที่เคยเป็นเกษตรกรมักมีหนี้สินจากการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากเห็นว่ารายได้จากอาชีพภาคเกษตรกรรมพอเลี้ยงครอบครัวไปวัน ๆ ร้อยละ 51.3 รองมาคือไม่พอเลี้ยงครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 48.8 ดังนั้นรวมร้อยละ 100.0 ซึ่งให้เห็นว่าอาชีพภาคเกษตรกรรมให้รายได้น้อยซึ่งนำไปสู่การมีหนี้สินจากการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

ดังนั้นจึงสรุปว่าปัจจัยของสถานการณ์อันได้แก่ความยากลำบากกับนิคมอุตสาหกรรมและปัจจัยส่วนบุคคลอันได้แก่ ระดับการศึกษา ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน รายได้ และภาวะหนี้สิน มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวชุมชนมาบชูดมภ์ที่แตกต่างกัน

สรุปลักษณะพื้นฐานที่แสดงถึงความเป็นชุมชนเมืองหรือชนบทของชุมชนมาบชลูด

1.) ลักษณะของการปรับตัวด้านอาชีพ สรุปว่าชาวมาบชลูดประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม โดยผู้ที่ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมมักเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง และมีอายุในช่วงวัยหนุ่มสาวซึ่งไม่เกิน 40 ปี ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นแรงงานหรือผู้ประกอบการ ซึ่งจะมีทั้งผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงและต่ำ และมีอายุตั้งแต่วัยหนุ่มสาวจนถึงอายุมากกว่า 40 ปี และทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรมและบริการล้วนแต่เป็นผู้ที่เลือกประกอบอาชีพที่ต้องการรายได้ดี ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม มักเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ และมักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม และไม่มีทางเลือกที่จะประกอบอาชีพที่หารายได้ดี

2.) ความนิยมนานอาชีพ สรุปว่าชาวมาบชลูดมีความนิยมนานอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพภาคเกษตรกรรม

3.) การเห็นความสำคัญของการศึกษา สรุปว่า ชาวมาบชลูดมีความคาดหวังทางการศึกษาต่อตนเองและลูกหลานในระดับที่สูงขึ้น

4.) รูปแบบของครอบครัว สรุปว่า ชาวชุมชนมาบชลูดมีความต้องการหรือมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย

5.) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สรุปว่า ชาวชุมชนมาบชลูดมีเวลาที่จะอยู่ร่วมกันกับสมาชิกภายในครอบครัวแต่ละวันน้อยลง

6.) การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน สรุปว่า ชาวชุมชนมาบชลูดจะเป็นสมาชิกกลุ่มที่ร่วมมืออย่างมีกฎเกณฑ์มากกว่าการมีเวลาเพื่อติดต่อกับเพื่อนบ้านอย่างเป็นกันเอง

ดังนั้น จากการศึกษาลักษณะพื้นฐาน 6 ประการดังกล่าว ทำให้ทราบว่า ชาวชุมชนมาบชวลิตโดยส่วนมากมีแนวความคิดที่แสดงออกมาในสภาพของความเป็น ชุมชนเมือง แต่เนื่องจากลักษณะคำถามมักเป็นการแสดงความเห็นจากหัวหน้า ครัวเรือน ซึ่งในความเป็นจริงจะเป็นทั้งลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่คาดหวัง ประกอบกัน ดังนั้นจึงมีอาจสรุปว่าชุมชนมาบชวลิตมีลักษณะของความเป็นชุมชนเมืองหรือ ชุมชนนอกภาคเกษตรกรรมได้อย่างสมบูรณ์ แต่มีใช่เป็นชุมชนชนบทหรือชุมชนเกษตร กรรมอีกต่อไป ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสรุปลักษณะของชุมชนมาบชวลิตว่าเป็นชุมชนที่กำลัง เปลี่ยน ผ่านจากความเป็นชุมชนเกษตรกรรมสู่ความเป็นชุมชนนอกภาคเกษตรกรรม

ปัญหาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากชุมชนมาบชวลิต ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดคำให้พื้นที่ เขต ตำบล ห้วยรียง เป็นเขต เทศบาล ดังนั้นชุมชนมาบชวลิตซึ่งอยู่ในเขตตำบลห้วยรียงจึงอยู่ในเขตเทศบาลด้วย ดังนั้นเมื่อเป็นชุมชนในเขตเทศบาล ซึ่งแสดงว่าเป็นเขตที่ความเจริญในฐานะของ ความเป็นเมืองเข้ามาถึง สิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น การคมนาคมสื่อสาร และ หน่วยราชการต่าง ๆ ประชาชนในพื้นที่สามารถติดต่อได้สะดวก ดังนั้นจึงไม่มี ตำแหน่งผู้นำหมู่บ้านหรือพัฒนากรชุมชนอีกต่อไป ดังนั้นการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับ ชุมชน เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา สาธารณสุขของ ชุมชน และข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของแต่ละครัวเรือน จึงไม่มีผู้ใดรับผิดชอบ ในการจัดเก็บ หรือสามารถสอบถามได้ ประกอบกับสภาพของชุมชนมาบชวลิตในขณะนี้ หลังจากที่มีการเวนคืนที่ดินทำให้แต่ละครัวเรือนต้องมีการย้ายบ้านหรือมีการสร้าง บ้านในบริเวณชุมชนมากขึ้น ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือนเดิมซึ่งมีการรวบรวมไว้ จึงใช้ไม่ได้เนื่องจากมีการเปลี่ยนบ้านเลขที่ของบ้านแต่ละหลังใหม่ ซึ่งในขณะที่ยัง เก็บข้อมูลมีหลายบ้านที่ไม่มีป้ายบ้านเลขที่ติด และเมื่อถามจึงทราบว่าบางบ้านยังไม่ ทราบบ้านเลขที่ของตัวเองเพราะไม่คุ้น บ้างบ้านมีแต่บ้านเลขที่เก่าติดอยู่เมื่อจะจด บ้านเลขที่นั้น เข้าบ้านจึงค่อยบอกบ้านเลขที่ใหม่ จึงเป็นปัญหาต่อการออกเก็บข้อมูลเพื่อ หวนกลับมาเก็บครั้งที่สองได้ ในขณะเดียวกันชุมชนนี้หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกใน

ครัวเรือนส่วนมากประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ดังนั้นหากเก็บข้อมูลในวันธรรมดา ก็จะพบแต่เด็ก คนชรา และผู้ว่างงานเท่านั้น และเมื่อมาเก็บในวันหยุด ซึ่งเป็นวันที่ต้องการพักผ่อน จึงจำเป็นต้องเก็บข้อมูลในแต่ละบ้านให้เร็วที่สุด อีกทั้งข้อมูลบางประเภทเช่น ภูมิหลังของการขายที่ดิน การนำเงินจากการขายที่ดิน หรือรายได้เสริมต่าง ๆ เช่น จากการให้เช่าบ้านมักเป็นข้อมูลที่หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนไม่ค่อยกล้าที่จะให้ข้อมูลอย่างละเอียด ดังนั้นผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยเชิญอดีตผู้ใหญ่นำให้การรับรองการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ว่าเพื่อการศึกษา ซึ่งมีทั้งการแนะนำด้วยตัวอดีตผู้ใหญ่นำเองกับละแวกบ้าน ซึ่งอยู่ไกลจากบ้านอดีตผู้ใหญ่นำ และการประกาศกระจายเสียงจากบ้านอดีตผู้ใหญ่นำให้ในละแวกใกล้เคียงและวัดมาบชลุต จึงสามารถแก้ปัญหาการไม่กล้าให้ข้อมูลของชาวมาบชลุตได้

ข้อเสนอแนะ

1.) การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำไปสู่การเตรียมข้อมูลพื้นฐาน เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนชนบท ซึ่งกำลังเปลี่ยนไปสู่ชุมชนเมือง รับผิดชอบลักษณะของสถานการณ์ที่จำเป็นต้องต่อสมาชิกในชุมชน ในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ในขณะที่เดียวกับที่มีแรงงานตกค้างมากมายจากภาคเกษตรกรรมที่ส่วนมากจะเป็นแรงงานวัยผู้ใหญ่ที่มีระดับการศึกษาต่ำ และแรงงานวัยหนุ่มสาว ซึ่งพยายามที่จะยกระดับความเป็นแรงงานมีทักษะมากขึ้นด้วยการเห็นความสำคัญของการศึกษาที่สูงขึ้น ดังนั้นจึงเกิดช่องว่างของการดำรงชีวิตเพื่อความสะดวกของแรงงานวัยหนุ่มสาว และกำลังเป็นหนทางที่เกือบจะมีต้นทุนของแรงงานตกค้างจากภาคเกษตรกรรมท่ามกลางค่าครองชีพที่สูงขึ้น ความห่างเหินของสมาชิกภายในครอบครัว และเพื่อนบ้าน ปรัชญาการณืเหล่านี้กำลังเป็นสิ่งที่หน่วยงานทั้งจากภาครัฐบาลและเอกชนสามารถนำโอกาสเหล่านี้มาเพื่อสร้างนโยบายที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนาประเทศที่ใหม่ เหลือมล้ำของชุมชนชนบทและเมือง รวมถึงการแก้ปัญหาข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นต่อไปอีกไม่นานนัก เช่น ปัญหาครอบครัว การว่างงาน และอื่น ๆ ที่สังคมเมืองเคยเกิดขึ้น เป็นต้น

2.) ในความสำคัญต่อการรับผิดชอบจากผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรม แนวทางหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ก็คือ ความพยายามที่จะเข้าใจต่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อันเป็นความเข้าใจที่นำไปสู่การแก้ปัญหาโดยแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจ เพื่อความก้าวหน้าของประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการนำเสนอประเด็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมหรือเศรษฐกิจ จึงควรคำนึงถึงการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ในที่นี้ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ออกเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว ทำให้เห็นว่าปัญหาต่อไปที่จะเกิดขึ้นกับสภาพสังคมชนบทที่กำลังจะก้าวไปสู่สังคมเมื่อก็คือ ปัญหาการถูกทอดทิ้งของคนชรา การไม่ได้รับความเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพในการทำงานโรงงานอุตสาหกรรม หรือความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนบ้าน ตลอดจนคำนึงถึงระดับฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งคนยากจน คือกลุ่มคนที่ถูกทอดทิ้งในสังคม เป็นต้น ฉะนั้นประเด็นปัญหาดังที่ยกตัวอย่างมา รวมถึงปัญหาอื่น ๆ ที่นำเสนอเพื่อการสร้างโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคม จึงกลายเป็นการแสดงถึงจิตสำนึกของผู้ที่ร่วมรับผิดชอบในสังคม โดยเฉพาะผู้ที่จะทำการศึกษาวิจัยต่อไป